

הרב משה דונט

עורך ראשי מכון ליקוטי ים

עד שיכלו נשמות שבגוף. והנה הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ח ה"ב) כתב שהעולם הבא הוא עולם הנפשות, וז"ל: 'העולם הבא, אין בו גוף וגויה, אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף, כמלאכי השרת. הואיל ואין בו גויות, אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה, ולא יארע דבר בו מן הדברים שמארעין לגופות בעולם'. ע"כ. ולפי דבריו יש להבין את דברי הרס"ג שתחיית המתים תהיה לחיי העולם הבא, והלא לא יקומו הגופים אלא רק הנפשות. והנה הראב"ד שם בהשגות הביא את השיטה הסוברת שתחיית המתים תהיה רק לנפשות ולא לגופים. וכן כתב בביאור חדש שם.

והנה אף שהנפשות כבר היו בגופים אשר מהם חטאו, מכל מקום לא נשלל מהם לגמרי חלקם בגן עדן, וכמו שכתב ברבינו בחיי (דברים פרק כה), והוא על ידי זה שמתגלגלת אותה הנשמה לזה העולם פעם ופעמיים ושלוש עד שמתקנת כל עמלה הרע, וז"ל: 'וצריך אתה לדעת כי הענין הזה חסד המקום על ישראל כדי שיזכו כל הנפשות לאור באור העליון, וכמו שאמרו רז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. והענין הזה תמצאנו במליצת אליהוא מפורש שאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבה, להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים, יאמר הכתוב פעמים שלוש היא מאירה מאור החיים אשר על פני האדמה כדי להשיבה מני שחת'.

וכמו שנתבאר ביתר עומק בדברי עמק המלך (שער יג פרק מו) וז"ל: 'ואף על פי שנדחה בגלגול אודות חטאו, שלא יקבל חלקו עד אשר קבל עונשו, מכל מקום אחר כך מקבל חלקו, וזה לא יהיה אלא בזמן התיקון. ואפילו רשעי בני ישראל יש להם חלק לעולם

מסכת סנהדרין מסתיימת בפרק חלק, הדין במי הוא הזוכה לחיי העולם הבא, ופותחת במשנה: 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר'. ע"כ. וצריך להבין מאי טעם יש לכל ישראל חלק לעולם הבא, וכי לא היו בעם ישראל לעולם אלו שחטאו אם מעט ואם הרבה, וכיצד זה יהיה גם להם חלק לעולם הבא. עוד אמרו שם במתניתין גבי אלו דאין להם חלק לעולם הבא, ואלו הן האומר אין תחיית המתים מן התורה. וגם זה צריך ביאור מאי טעם חמורה עבירה זו יותר מכל שאר העבירות שהעוברם זכאי לחלקו ולגרולו לעולם הבא, ואילו זה שרק אינו מאמין שתחיית המתים מן התורה, הפסיד חלקו לחיי הנצח.

וביד רמ"ה (הקדמה לפרק חלק) כתב בענין זה, וז"ל: 'ענין העולם הבא יסוד גדול מיסודי התורה הוא, שהרי הכופר בו, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא, כדמפרש במתניתין ומוסיף ליה בירורא בגמרא. ולא עוד, אלא שצדוק דינו של הקדוש ברוך הוא תלוי בו, לומר שענינו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו'. ע"כ. וגם סוף דבריו צריכים ביאור, דמאי הוא ענין צידוק הדין לחיי העולם הבא, ולתחיית המתים. וטרם יתבארו הדברים, הנה צריכים גם להבין מהו אותו העולם הבא שהרי בדברי רבותינו ז"ל לא נתבארו הדברים דים בסוגיין. וכתב הרס"ג (אמונות ודעות מאמר ט) דתחיית המתים הוא לחיי העולם הבא, והביא מה שאמרו ז"ל (מדרש תנאים לדברים לג ו), וז"ל: 'יחי ראובן ואל ימות, והלא מת הוא, אלא ואל ימת לעולם הבא, מיכן לתחית המתים מן התורה'. ע"כ. ובזה ביאר מה שאמרו ז"ל (יבמות ס"ב) דאין בן דוד בא

שער
דרשות הדרן

הרב משה דונט

ואחד סומא. רכב חיגר על גבי סומא, ואכלו מביכורי השדה, הרכיב המלך את החיגר על גבי סומא ודן אותם כאחד.

ובזה יתבאר גם סיומא דמסכתין באמרם מפני הרעה נאסף הצדיק וכמו שכתב בזהר (מדרש הנעלם יב ב), דאף בצדיקים כאשר רוצה הקב"ה לדונם מפריד נשמתם מגופם ומשאיר את הגוף לחובותיה, ונוטל הנשמה עם זכויותיה, והוא כפי שנתבאר, כיון דאף אם גוף זה עצמו לא נזדכך דיו, מכל מקום נשמה זו של הצדיק ודאי כבר נזדככה בכל גלגוליה, וכיון שמאמין הוא בתחיית המתים מן התורה, היינו בתחיית הנפשות, מפריד הקב"ה הנשמה מהגוף וזוכה הנשמה לחיי העולם הבא. וזהו מפני הרעה של הגוף נאסף נשמת הצדיק לחיי העולם הבא.

הבא, לבלתי ידח ממנו נדח בסוד הגלגול. ע"כ. ועתה מבואר מה שאמרו ז"ל דעמך כולם צדיקים, וכמו שכתב הרד"ק (ישעיהו ס כא), וז"ל: 'ועמך כולם צדיקים שיצרך אותם האל, כמו שכתוב וצרפתים כצרוף כסף והנשאים יהיו כולם צדיקים וקדושים, כמו שכתוב והיה כל הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו'.

אמנם כל זה הוא רק אם יאמין האדם בתחיית המתים היינו תחיית הנשמה לאחר שנזדקקה וירדה לעולם פעם אחר פעם להצטרף כצרך כסף, אך אם לא יאמין האדם בזה, הרי שלא נצרפה נשמתו, וידונו גופו ונשמתו כאחד וכמו שאמרו ז"ל (סנהדרין צא). בדברי רבי לאנטונינוס במשל למלך בשר ודם, שהיה לו פרדס נאה, והושיב בו שני שומרים, אחד חיגר

